

Пролог

Миколай не прийде

Заборонив собі згадувати цей день.

Гримнули двері машини, і таксист поїхав. Микола позіхнув, підтягнув замок куртки під горло й зручніше перехопив велику коробку в зеленій обгортці й торбинку з мандаринами. Наближалася шоста ранку, а отже, він іще встигав повернутися додому непоміченим і покласти подарунки на підвіконня. Мокрий учорашній сніг рипів під ногами, його повільно вкривав лапятий сьогоднішній, а в кожному другому вікні блимали вогники — зеленим, червоним, синім: у людей свято тривало навіть уві сні. Чоловік зупинився перед дверима під'їзду, поклав пакунки на лавочку й витягнув із кишені прим'яту пачку цигарок. Час іще є, можна й перекурити. Зняв червону шапку й витер нею спітніле чоло. Видихнув дим у ще темне небо й усміхнувся. Хто б міг подумати, що все перекрутиться саме так?

Микола Сергійович Святий ніколи не був святим (хоча багато хто його таким уважав). Кремезний, з коротким їжаком

світлого волосся та глибоко посадженими блакитними очима під широкими бровами, він навряд чи міг зійти за Санту, коли напивався в пабі. Та й оленів кликали тільки друзі, коли перебирали зайвого, а подарунками можна було назвати хіба щедрі чайові офіціантам. У звичайного автомеханіка мало бути звичайне майбутнє. Усе змінилося в ніч на Святого Миколая. Микола з друзями сидів у димному оболонському караоке, коли задумлива брюнетка замовила пісню «Вона» гурту «Плач Єремії». Поряд компанія чоловіків напідпитку стала наполегливо пропонувати приєднатися до них. Дівчина урвала приспів і попросила «сп'янілих від дешевого вина» дати їй спокій. Ті у відповідь — «не поняли».

Микола ніколи не вважав себе святим, але мав глибоку повагу до української музики, українських дівчат і української мови. І жодної поваги до людей, які розпускають свій язик разом із руками, стверджуючи «сама винна». Пісні урвалися бійкою та розсіченою щокною, брюнетка виявилась юним медиком на ім'я Марина, а її квартира була ближча за лікарню.

А далі все якось закрутилося, і ось Микола пропонує руку і серце в операційній, симулюючи перелом ноги. Марина вліпила по лобу горе-романтику — і погодилася провести з цим недолугим решту життя. Раптом з'ясувалося, що в комплекті до красуні дружини йшов її батько, власник мережі автосалонів, який не лише підтримав зятя, а й зробив його своїм партнером. Микола довго не міг повірити такому перебігу подій, часто жартуючи, що просто був дуже хорошим хлопцем і святий Миколай підігнав йому круті презенти. А тому Микола Сергійович Святий заснував власний благодійний фонд, щоб допомогти бороданю дарувати подарунки тим, кому менше пощастило з казковими історіями. Мабуть, хотів у такий спосіб хоч якось компенсувати щасливий поворот у житті. От тільки життя мало свої методи компенсації...

Недопалок полетів в урну, і Микола стріпнув сніг, який встиг запорошити світле волосся. Поплескав себе по замерзлих щоках, відганяючи сумні спогади й повертаючи усмішку на обличчя.

— Усе робиться на краще. Не забувай про це, — повторив сам собі.

Підставив обличчя небу. Гарно, коли зима сніжить: одразу налаштууєшся на святковий лад, дива й мандаринки. Микола роззирнувся, швиденько витягнув із торби мандаринку, рвучко зняв шкірку й закинув половинку фрукта до рота. За нею закинув другу. М-м-м, смакота. І, можливо, трохи переб'є запах цигарок.

Позіхнув, узяв пакунки й зайшов у під'їзд. Піднявся на третій поверх, роздумуючи, чи варто лягати спати, чи вже краще протриматися цей день. Добре, що це субота, погано, що по обіді потрібно їхати з телебаченням в інтернат. Просив же не організувати все в останній момент. Добре, що можна буде поспати в машині, погано, що знову доведеться звертатися до пані Світлани, щоб посиділа з Діаною. Але їхні квартири в одному будинку, тож це не становитиме проблеми. Добре, що хлопці не передумали й вечірнє паломництво до паба таки відбудеться. Погано, що...

Микола зупинився перед прочиненими дверима своєї квартири. Розгублено оглянув сходову клітку. Нікого. Обережно ступив крок усередину, клацнув вимикачем, але світла не було.

— Пані Світлано? — тихо покликав він, а відтак гучніше: — Діано?

Глянув на годинник. Чотири хвилини по шостій ранку. Знову оглянув сходову клітку, де скупі жевріла лампочка. Подивився поверхом вище, потім поверхом нижче. Зупинився поглядом на прочиненому електричному щитку: там обгоріли проводи до всіх лічильників сусідніх квартир. Микола наспився. Стара проводка погоріла? Але чому двері прочинені?

У ранковій темряві власна квартира видавалася неприродно чужою. Микола поставив пакунки біля дверей і увімкнув ліхтарик на телефоні. Світло вихопило перевернутий стільчик, прикрашену ялинку та дві розтроснені іграшки на підлозі: різдвяний «павук» і білий вовк із різними очима. На столі лежали розгорнута англомовна книга «Pollyanna», фломастери й незавершений малюнок — це мав бути лист до Миколая, але Діані забракло терпіння домалювати. Над дитячими карлечками хтось рівним почерком написав три слова: «Миколай не прийде».

Микола відчув, як холодок пробіг спиною. Він кинувся до сусідньої кімнати, буквально вибиваючи двері.

— Діано? Діано?! ДІАНО!!!

У спальні було порожньо. П'ятирічної доньки ніде не було.

Розділ 1

Дім для дітей

— То як щодо грошей?.. — жіночий голос за дверима перейшов на шепіт.

Лампочка в коридорі перегоріла ще минулого тижня, тож єдине джерело світла лише трохи вибивалося з-під дверей. Замкову щілину затуляв ключ, тому високий худорлявий хлопець опустився навпочіпки й стежив за тіннями. Довге кучеряве волосся лізло в очі, і він заправив його за вуха. Переривати розмову нечемно, а нечемність завжди дратувала інших. І мала наслідки в Домі. Підслуховувати теж було так собі, але стояти просто так він уже знудився.

— Я все розумію, Анжело. Реформа реформою, але ці кошти потрібні мені якнайшвидше, інакше...

Тінь підвела й опустила руки, немов птах, який от-от полетить у вирій. Вихователі казали, що птахи летять у теплі краї взимку, а коли зима там, повертаються. Хлопчина любив зиму. І коли падав сніг, лапатий-лапатий. І мандаринки пахли смачно-смачно. А ще Миколай завжди приносив подарунки. І...

Двері рвучко відчинилися, збиваючи з ніг думки разом з їхнім власником. Струнка шатенка у довгій шкіряній спідниці завмерла на порозі. В її темних, кавових очах залякло здивування від непроханого гостя, що розпластався на підлозі.

— Божечки, ти чого тут лежиш?

— Я... — У роті пересохло, і язик ледве-ледве ворушився.

— Так. — Хельга присіла поряд. Світло з кімнати розвіювало темряву коридору, і жінка схилилася над переляканим хлопцем, який міцно стискав у руках білий конверт із намальованою ялинкою. — Що це в тебе?

За її спиною була кімната, куди заходили тільки вихователі. Там росло дерево з дивним листям, і ще на стіні висів круглий годинник, а на столі стояла снігова куля зі шпилем-Монолітом у середині — як у Королівстві, от тільки там ніколи не падав сніг, а ще...

— Ти мене чуєш?

Хельга повернула голову хлопця до себе і прибрала волосся з його обличчя. Той глянув на неї, наче вперше бачив. З опущеними кутиками молочно-блакитних очей, він зараз був схожий на цуценя сенбернара, якого хазяїн вигнав з теплого будинку під дощ.

— Ти ж Юлік, так? — Жінка глянула на конверт. — Ви зараз листи пишете в актовому залі. Чому ти тут?

— Я... — Хлопець швидко закліпав.

Хельга допомогла підвестися, розгладила скручений рукав його футболки з Блискавкою Мак-Квіном із «Тачок».

— Іди до інших, я потім підійду.

Хлопець кивнув. У його голові змішалися тіні птахів, снігова куля, як у Королівстві, та дивне незнайоме слово.

— А що таке «деінституціалізація»? — запитав Юлік.

У темряві не було видно, як змінився вираз обличчя жінки. Вона кілька секунд вагалась із відповіддю. Що він іще почув?

— Я стану гонщиком, коли виросту, — раптом промовив хлопець. — І їздитиму на швидких машинках.

Юлік рушив у напрямку актового залу. Хельга розгублено дивилася йому вслід, термосячи нашійний кулон у вигляді золотої малини. Теплі кісточки ягоди приємно масажували пальці. Що хлопчина тут робив? Підслуховував? Підіслали чи просто проходив повз? Жінка потерла скроні. Чому вона взагалі думала, що знає цих дітей?

У ста п'ятдесяти мільйонів людей з народження не було дому. Знаючи це, Юлік міг назвати себе щасливчиком: за свої п'ятнадцять років у нього було їх два. У першому він жив з мамою, татом і двома братами. У другому, в який переїхав, мешкали ще тридцять дітей. Звісно, там були й виховательки, директор, сторож. Але загалом це був Дім для дітей. Або просто Дім.

Юліка перевезли в Дім два роки тому. Одного дня незнайомі люди попросту забрали його з хати. Пояснили, що спати взимку на вулиці чи красти гарбузи в сусідів — погано. Але тато часто повторював, що в здоровому тілі — здоровий дух, а гарбузова каша — це страва козаків. А мама йому не заперечувала. Юлік не до кінця розумів, що це означає, але любив татка, тому слухав його, навіть у ті дні, коли той був напідпитку. Ну тобто завжди.

У Домі Юліку одразу сподобалось. Тут було багатолюдно, завжди щось відбувалося, а ще постійно годували товченою картоплею зі сметаною. Сметану Юлік любив, але майонез більше. Тато купував його лише на зимові свята, щоб здобрити куліш за «давнім козацьким рецептом». Туди йшло сусідське сало, поцуплене ще восени, морква й цибуля з сусідського ж таки городу, пшоно з мішка, яке поволі під'їдали миші. Усе це мама різала, засипала, заливала водою, варила й щедро присмачувала майонезом.

У Домі майонез називали шкідливим, зате було багато яблук і хліба з горіхами й зернятками. Коли брати виїхали з села, Юлік

сам доглядав батьків. Єдиним його другом була курка Мамай, названа на честь улюбленого татового козака. Щоправда, колір курки постійно змінювався, а сусіди приходили до них сваритися. Але тато казав, що Мамай — справжній характерник, який змінює личини під ситуацію, і посилав сусідів по хрін. Коли Юліка забрали, Мамай теж кудись подівся. «Полетів у теплий суп... тобто в теплі краї», — сміявся тато, коли хлопець прийшов додому на вихідні. Без єдиного друга було сумно, але добре, що в Домі друзів у нього побільшало.

Проте нові товариші ніяк не могли запам'ятати, що його звать Юліком. І приміряли на нього все, що впаде на язик: Слинобородий, Бультер'єр і Не-Підходь-до-Дебіла-Дебілом-Станеш. Юлік терпляче виправляв їх і навіть трохи шкодував: важко ж їм доводилося, якщо не могли запам'ятати простого імені.

«Та вони все пам'ятають, просто тебе дразнять!» — сказала якось Христя, чотирнадцятилітня дівчина з двома косичками. Він тоді не зрозумів, нащо вони так із ним. Бо сам нікому нічого поганого не робив. Христя тоді махнула рукою: «Такий великий і не знаєш? Є ті, кому подобається дразнитись. Їм від цього добре, розумієш?»

Юлік не розумів. Йому подобався слід від голови на подушці; подобалось чистити картоплю, яка потім ставала товченою з кропом і пахкотіла з тарілки й ложки; а ще читати «Королівство», яке приніс йому Миколай, і рахувати пальці на ногах. Йому подобалося те, що він міг зрозуміти. І від цього йому було добре. Може, в інших дітей просто не було нічого доброго?

Сонячний зайчик на столі створював ілюзію тепла, проте йому було далеко до потужної батареї. Марія Степанівна підсунулася ближче, опустила повіки, підведені блакитним олівцем. Кутики губ загубилися у зморшках. Батарея гаряча, аж пашить. Нова

директорка тільки прийшла, і вже свої порядки завела. А потім діти з цієї духоти вибігають на холоднечу. Мокрі, розхристані. Ото ще захворіють на свята...

Невисока на зріст, міцно збита шістдесятирічна вихователька з дитячим обличчям, на якому не приховаєш жодної емоції, не любила зими. Погано зносила морози й дратувалася від нав'язливої «передсвяткової метушні», коли люди скуповували всілякий дріб'язок на подарунки: нічого ж корисного — самий мотлох! І ще більше, коли на вулицях та в магазинах виводили ванільно-сніжні американські пісеньки, типу «Let It Snow». Ні, свої найкращі зимові спогади в жінки теж були. Пов'язані з дорогими серцю людьми та молодістю. Коли летиш із дамби вниз на дупі, тримаючи в руках повідець із вівчаркою, яка щодуху мчить поряд, здається, що все життя належить тобі. Увесь світ. І хай уже буде зима з тим морозом. І свята.

Про Миколая Марія Степанівна дізналася вже дорослою. У часи її радянського дитинства був лише Дід Мороз. Тому хоч дев'ятнадцятого грудня дорослі могли підкласти в ліжко невеличкий сюрприз, головні подарунки готувалися під ялинку тридцять першого, щоб потішити дітлахів зранку першого січня. Батько казав, що сам Мороз або його зайчики-помічники вночі залазять через вікно до квартири й ховають подарунки, але якщо чекати й видивлятися, то ніхто не прийде. Бо Мороз не може показуватися на люди. А мама насипала землі біля ялинки й натоптувала слідів пальцями — ото було радості! Особливих подарунків, як зараз писали діти в листах, Марія не замовляла. Що батьки могли собі дозволити, те й знаходила під ялинкою.

Жінка розплющила очі, приголубила поглядом дитячі голови, схилені над столами. Її діти теж мали би писати листи й клеїти їх на вікна, щоб святий Миколай побачив, а вона б вигадувала щось цікаве, знаючи про їхні побажання. Але з родинним затишком не склалося. Як уже є.